

SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE/WSKAŹNIKI DOTYCZĄCE OSÓB ZAJMUJĄCYCH EKSPONOWANE STANOWISKA POLITYCZNE (PEP¹).

I. WPROWADZENIE

1. Określenie, że klient jest PEP, nie jest celem samym w sobie, ale stanowi część procesu, który pozwala instytucjom finansowym i wskazanym podmiotom i zawodom świadczącym usługi niefinansowe (ang. *DNFBP - designated non-financial businesses and professions*) ocenić różne rodzaje podwyższonego ryzyka odnośnie PEP. Ustalenie, że klient jest PEP, nie zwalnia instytucji finansowych i DNFBP z dalszego ciągłego badania klienta, specjalnie dostosowanego do klienta będącego PEP. Bycie PEP nie przesądza o powiązaniu z działalnością przestępczą czy byciu przestępcą lub o innym nadużyciu finansowym. Podobnie jak fakt, że bycie krajową osobą zajmującą eksponowane stanowisko polityczne bądź osobą, której powierzono prominentną funkcję w organizacji międzynarodowej (*domestic/international organisation PEP*), nie oznacza automatycznie, że stwarza ona swoją osobą większe ryzyko. Instytucje finansowe i DNFBP muszą jednak być świadome ryzyka, że PEP może nadużywać system finansowy w celu prania nielegalnych dochodów, a także sygnałów ostrzegawczych/wskaźników, które mogą być używane do wykrywania takich nadużyć.

2. FATF stworzyła zbiór sygnałów ostrzegawczych/wskaźników, które mogą być używane w relacji z klientem, aby pomóc w wykryciu nadużycia systemów finansowych przez PEP. Ta lista sygnałów ostrzegawczych/wskaźników jest istotna dla wykrycia tych PEP, które nadużywają system finansowy, ale nie zmierza do piętnowania wszystkich PEP. Często dopasowanie jednego lub więcej tych sygnałów ostrzegawczych/wskaźników może jedynie zwiększyć ryzyko prowadzenia relacji z klientem (sygnały ostrzegawcze, czynniki ryzyka), oraz żeby zaszło podejrzenie, musi się spełnić kilka sygnałów ostrzegawczych. Jednakże, w niektórych przypadkach, w zależności od konkretnych okoliczności, dopasowanie tylko jednego lub więcej tych sygnałów ostrzegawczych/wskaźników będzie bezpośrednio prowadzić do podejrzenia prania pieniędzy² (wskaźniki podejrzenia).

3. Lista sygnałów ostrzegawczych dotyczących PEP nie jest wyczerpująca i stanowi uzupełnienie zwykłych sygnałów ostrzegawczych w zakresie prania pieniędzy, które instytucja obowiązana może wykorzystać. Metody stosowane przez te PEP, które angażują się w nielegalną działalność, zmieniają się i dlatego wskaźniki ich działalności również się zmieniają. Ponadto, mogą istnieć inne sygnały ostrzegawcze, które powinny być uważane za równie ważne w danym kraju lub regionie.

¹ Tłumaczenie robocze: Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów. W przypadku rozbieżności pomiędzy tłumaczeniem a tekstem oryginalnym pierwszeństwo ma wersja oryginalna w języku angielskim.

Instrukcja FATF: Osoby Zajmujące Eksponowane Stanowiska Polityczne (Rekomendacje 12 i 22) - *FATF Guidance: Politically Exposed Persons (Recommendations 12 and 22) - Annex 1: PEPs red flags/indicators*. Dokument w pełnej wersji angielskiej dostępny jest pod adresem:

<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Guidance-PEP-Rec12-22.pdf>

² Jeżeli w trakcie zawierania relacji biznesowej z PEP lub w jej toku, lub podczas prowadzenia okazjonalnych transakcji dla PEP, instytucja finansowa lub DNFBP podejrzewają pranie pieniędzy, to powinny one złożyć względem klienta zawiadomienie o transakcji podejranej do jednostki analityki finansowej (FIU), zgodnie z 20 Rekomendacją FATF. Rekomendacje FATF nie wymagają zakończenia istniejącej relacji biznesowej z PEP w przypadku podejrzenia lub wielu podejrzeń, jednakże instytucje finansowe i DNFBPs powinny być świadome, że w danym przypadku kontynuowanie takich relacji biznesowych może stanowić podstawę odpowiedzialności karnej.

II WYKRYWANIE NADUŻYĆ SYSTEMU FINANSOWEGO PRZEZ PEP - SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE I WSKAŹNIKI DLA PODEJRZEŃ

A. PEP PRÓBUJĄCE CHRONIĆ SWOJĄ TOŻSAMOŚĆ:

4. PEP są świadome, że ich status jako PEP może ułatwić wykrycie ich nielegalnego postępowania. Oznacza to, że PEP mogą usiłować chronić swoją tożsamość, by uniemożliwić wykrycie.

Przykładami sposobów, w jakich się to odbywa, są:

- Użycie instrumentów korporacyjnych (osób prawnych i porozumień prawnych) wykorzystywanych do ukrycia beneficjenta rzeczywistego.
- Użycie instrumentów korporacyjnych bez ważnego uzasadnienia biznesowego.
- Korzystanie z pośredników, gdy to nie odpowiada normalnej praktyce biznesowej lub gdy wydaje się być stosowane w celu ukrycia tożsamości PEP.
- Wykorzystanie członków rodziny lub bliskich współpracowników do pełnienia roli prawnego właściciela.

B. SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE I WSKAŹNIKI ODNOSZĄCE SIĘ DO PEP I JEJ ZACHOWAŃ:

5. Określone zachowanie i indywidualne cechy PEP mogą podnieść poziom sygnałów ostrzegawczych/ryzyka lub spowodować podejrzenie:

- Użycie instrumentów korporacyjnych (osób prawnych i porozumień prawnych) do ukrycia: i) własności, ii) zaangażowanych usług lub iii) krajów.
- PEP zasięga informacji dotyczących polityki przeciwdziałania praniu pieniędzy lub polityki dotyczącej PEP, stosowanych przez instytucję.
- PEP ogólnie sprawia wrażenie, że czuje się niekomfortowo w związku z przekazywaniem informacji na temat źródła majątku lub źródeł środków pieniężnych.
- Informacje przekazywane przez PEP są niespójne z innymi (publicznie dostępnymi) informacjami, takimi jak oświadczenia majątkowe i opublikowane oficjalne zarobki.
- PEP nie jest w stanie lub jest niechętna do wyjaśnienia powodu prowadzenia działalności gospodarczej w kraju instytucji finansowej lub w kraju DNFBP.
- PEP dostarcza niedokładne lub niekompletne informacje.
- PEP chce skorzystać z usług instytucji finansowej lub usług DNFBP, które normalnie nie zaspokajają potrzeb klientów zagranicznych lub bardzo wartościowych klientów.
- Fundusze są wielokrotnie przenoszone do krajów i z krajów, z którymi PEP wydaje się nie mieć powiązań.
- Odmawia się lub już odmówiono PEP wjazdu do kraju (odmowa wizy).
- PEP jest z kraju, w którym zakazuje się jej lub ogranicza się ją bądź niektórych obywateli w zakresie posiadania rachunków lub własnej nieruchomości w obcym kraju.

C. STANOWISKO PEP LUB JEJ ZAANGAŻOWANIE W DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ:

6. Stanowisko, które posiada PEP, oraz sposób, w którym PEP przedstawia swoje stanowisko, są ważnymi czynnikami, które należy wziąć pod uwagę. Możliwe sygnały ostrzegawcze to:

- PEP posiada znaczną władzę nad aktywami państwowymi i funduszami, politykami i działaniami lub ma dostęp do nich.

- PEP ma kontrolę nad zezwoleniami urzędu regulacyjnego, w tym na udzielanie licencji i koncesji.
- PEP ma formalną lub nieformalną możliwość kontrolowania mechanizmów ustanowionych w celu zapobiegania i wykrywania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.
- PEP (aktywnie) umniejsza znaczenie swojej funkcji publicznej lub funkcji publicznych osób z nią powiązanych.
- PEP nie ujawnia wszystkich swoich stanowisk (w tym tych z urzędu).
- PEP ma dostęp, kontrolę lub wpływ na rachunki rządowe lub rachunki spółek.
- PEP (częściowo) posiada albo kontroluje instytucje finansowe lub DNFBP, prywatnie albo z urzędu.
- PEP (częściowo) posiada lub kontroluje instytucję finansową lub DNFBP (prywatnie lub z urzędu), w ten sposób, że jest drugą stroną transakcji lub jej korespondentem w transakcji.
- PEP jest dyrektorem lub beneficjentem rzeczywistym podmiotu prawnego, będącego klientem instytucji finansowej lub DNFBP.

D. SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE I WSKAŹNIKI ODNOSZĄCE SIĘ DO BRANŻY/SEKTORA, W KTÓRE PEP JEST ZAANGAŻOWANA:

7. Powiązanie z branżą wysokiego ryzyka może zwiększać ryzyko prowadzenia interesów z PEP. Zgodnie z 1 Rekomendacją, wymaga się od właściwych organów, instytucji finansowych i DNFBP określenia, jakie typy klientów mogą być klientami podwyższonego ryzyka. Wobec tego, instytucje finansowe oraz DNFBP będą się kierować również krajowymi wytycznymi lub ocenami ryzyka. To, które branże mogą być zagrożone, zależy od mogących mieć zastosowanie ocen ryzyka i zabezpieczeń innej branży, oraz różni się w poszczególnych krajach. Przykładami takich branż podwyższonego ryzyka są:

- Handel bronią oraz przemysł obronny.
- Bankowość i finanse.
- Firmy działające w zakresie zamówień publicznych, tj. takie, których działalnością jest sprzedaż do agencji rządowych lub państwowych.
- Budownictwo i (duża) infrastruktura.
- Rozwój i inne rodzaje pomocy.
- Opieka zdrowotna.
- Górnictwo i przemysł wydobywczy.
- Prywatyzacja.
- Dostarczanie dóbr publicznych, usług komunalnych.

E. BIZNESOWA RELACJA/TRANSAKCJA, CEL RELACJI BIZNESOWEJ:

8. Sygnały ostrzegawcze i wskaźniki odnosić się mogą również do konkretnych stosunków gospodarczych lub transakcji:

- Wielokrotnie składano zawiadomienie o transakcji podejrzanej w stosunku do PEP.
- (Ciągłe) stosowanie zaokrąglonych kwot, w przypadku gdzie nie można tego wyjaśnić oczekiwaną transakcją handlową.
- Wpłata lub wypłata dużych ilości gotówki z konta, użycie czeków bankowych lub innych dokumentów na okaziciela w celu dokonania dużych płatności. Korzystanie z dużych ilości gotówki w trakcie relacji biznesowej.
- Inne instytucje finansowe i DNFBP zakończyły relację biznesową z PEP.

- Inne instytucje finansowe i DNFBP zostały poddane działaniom regulacyjnym, w związku z prowadzeniem relacji biznesowej z PEP.
- Trudno jest od siebie odróżnić prywatne i służbowe przepływy pieniężne.
- Działalność finansowa jest sprzeczna z legalną lub spodziewaną działalnością, środki pieniężne są przenoszone na konto lub z konta albo między instytucjami finansowymi bez uzasadnienia biznesowego.
- Po upływie okresu nieaktywności konta lub w stosunkowo krótkim czasie, lub wkrótce po nawiązaniu relacji biznesowej, na rachunku przejawia się znaczna aktywność.
- Na rachunku pojawiają się znaczne przepływy środków pieniężnych lub przelewy na konto lub z konta.
- Transakcje między profesjonalnymi instrumentami korporacyjnymi, a rachunkami PEP.
- PEP nie jest w stanie lub niechętnie przekazuje szczegółowe informacje lub wiarygodne wyjaśnienia dotyczące nawiązania relacji biznesowej, otwarcia rachunku lub przeprowadzania transakcji.
- PEP otrzymuje duże ilości międzynarodowych przekazów pieniężnych na konto gracza. PEP wypłaca niewielką ilość na cele hazardowe i wypłaca saldo przy użyciu czeku.
- PEP wykorzystuje strony trzecie do wymiany żetonów do gry na gotówkę i odwrotnie, przy małej lub minimalnej aktywności w grach.
- PEP korzysta z wielu kont bankowych bez oczywistego ekonomicznego lub innego uzasadnienia.

F. PRODUKTY, USŁUGI, TRANSAKCJE LUB KANAŁY DOSTAWY:

9. Rekomendacje FATF (Nota Interpretacyjna do 10 Rekomendacji) zawierają przykłady produktów, branż, usług, transakcji lub kanałów dostawy, podwyższonego ryzyka, niezależnie od rodzaju klienta. Te przykłady to:

- Bankowość prywatna
- Transakcje anonimowe (w tym gotówkowe).
- Relacje biznesowe lub transakcje *non-face-to-face*.
- Płatności otrzymywane od nieznanymi lub niezwiązanych z nimi osób trzecich.

10. Jeśli te branże, produkty, usługi, transakcje lub kanały dostawy są wykorzystywane przez PEP, powoduje to dodatkowy czynnik ryzyka (w zależności od charakteru PEP). Oprócz przykładów już wymienionych w Rekomendacjach FATF, istnieją inne produkty, branże, usługi, transakcje lub kanały dostawy, które mogą być dodatkowo narażone z powodu wykorzystywania ich przez PEP. Takimi przykładami są:

- Firmy, które obsługują głównie (bardzo wartościowych) klientów zagranicznych.
- Trusty i podmioty świadczące usługi dla przedsiębiorstw.
- Przelewy bankowe, na konto i z konta PEP, bez uzasadnienia ekonomicznego, czy brak jest odpowiednich informacji na temat inicjatora lub beneficjenta.
- Rachunki korespondenta i konta indywidualne.
- Dealerzy metali szlachetnych i kamieni szlachetnych lub innych towarów luksusowych.
- Dealerzy luksusowych pojazdów transportowych (takich jak samochody, samochody sportowe, statki, helikoptery i samoloty).
- Agenci w obrocie nieruchomościami.

G. SZCZEGÓLNE KRAJOWE SYGNAŁY OSTRZEGAWCZE I WSKAŹNIKI

11. Rekomendacje FATF (Nota Interpretacyjna do 10 Rekomendacji) zawierają przykłady krajów podwyższonego ryzyka lub geograficznych czynników ryzyka, niezależnie od rodzaju

klienta. Dodatkowo następujące sygnały ostrzegawcze i wskaźniki odnoszące się do krajów, mogą być brane pod uwagę, przy prowadzeniu interesów z PEP:

- Zagraniczna lub krajowa PEP pochodzi z kraju podwyższonego ryzyka (zgodnie z określeniem przez FATF w 19 Rekomendacji, lub w Nocie Interpretacyjnej do 10 Rekomendacji).
- Dodatkowe ryzyka występują, jeśli zagraniczna lub krajowa PEP z kraju podwyższonego ryzyka posiada na swoim stanowisku kontrolę lub wpływ na decyzje, które skutecznie wyeliminują stwierdzone braki w systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów wskazanych przez wiarygodne źródła, jako posiadające wysokie ryzyko korupcji.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów, które jeszcze nie podpisały, nie ratyfikowały lub niedostatecznie wdrożyły odpowiednie konwencje w zakresie przeciwdziałania korupcji, takie jak Konwencja Narodów Zjednoczonych przeciwko korupcji (UNCAC) oraz „Konwencja antykorupcyjna OECD”.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów o monogospodarkach (ekonomiczne uzależnienie od jednego lub kilku produktów eksportowych), zwłaszcza jeśli zostały zastosowane środki kontroli lub licencji na wywóz.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów, które są uzależnione od eksportu nielegalnych towarów, takich jak narkotyki.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów (w tym jednostek terytorialnych) o systemach politycznych, które oparte są na władzy osobistej, na reżimach autokratycznych, lub z krajów, w których głównym celem jest wzbogacenie ich o władzę, i kraje o wysokim poziomie nominacji rządowych.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów o ubogim lub nieprzejrzystym zarządzaniu i odpowiedzialności.
- Zagraniczne lub krajowe PEP z krajów wskazanych przez wiarygodne źródła, jako posiadające wysoki poziom (zorganizowanej) przestępczości.